

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
THE DEPARTMENT OF "REAL ECONOMICS"
OF THE SAMARKAND INSTITUTE OF ECONOMICS AND SERVICE

DEPARTMENT OF ECONOMICS OF THE HIGHER SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS
OF AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

INTERNATIONAL UNIVERSITY OF INNOVATION TECHNOLOGIES

March 27, 2026

1-INTERNATIONAL EDUCATIONAL-METHODICAL CONFERENCE ON THE TOPIC "MODERN TRENDS AND INNOVATIVE APPROACHES TO ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION"

PUBLISHING HOUSE "TURON NASHR"
SAMARKAND – 2026

UO‘K: 37.014.5:004(06)
KBK: 74.00ya43
T 49

1-international educational-methodical conference on the topic “Modern trends and innovative approaches to organizing the educational process in the context of digital transformation of education” [Text] / editor [T.S. Sharipov and oth.] ; compiler Sh.N. Mirzayeva.- Samarqand: TURON NASHR (Mirzo Abdullo nur savdo), 2026.- 468 p.

Responsible for the publication:

Sharipov Tolqin Saidahmedovich – Professor of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Shodiyeva Gulnora Mardiyevna – Professor of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Artikov Zokir Sayfiddinovich – Head of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service, PhD, Professor;

Kurbanova Rakhima Jamshedovna – PhD, Associate Professor of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Abdullayeva Zulfiya Izzatovna – PhD, Associate Professor of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Sattarova Zukhra Ilhamovna – Associate Professor of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Ruziyeva Nigina Baxtiyarovna – PhD, Associate Professor of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Mirzayeva Shirin Nodirovna – Assistant of the Department of “Real Economics” of the Samarkand Institute of Economics and Service;

Saule Yessengaziyeva – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Deputy Head of the Department of Economics, Higher School of Economics and Business, Al-Farabi Kazakh National University;

Yermekova Zhanna – Dean of Higher School of Economics and Business, Al-Farabi Kazakh National University;

Nurgazy Shyngys – Deputy Dean of Higher School of Economics and Business, Al-Farabi Kazakh National University;

Galiya Dauliyeva – Head of the Department of Economics, Higher School of Economics and Business, Al-Farabi Kazakh National University ;

Gulmira Andabayeva – Candidate of Economic Sciences, Professor of the Department of Economics of the Higher School of Economics and Business of the Al-Farabi Kazakh National University;

Biken Nurmanova – Senior Lecturer, Department of Economics, Higher School of Economics and Business, Al-Farabi Kazakh National University;

Symbat Abilda – Deputy Head of the Department of Economics, Higher School of Economics and Business, Al-Farabi Kazakh National University;

Baymirsaeva Erkegul Munduzbekovna – International University of Innovation Technologies, Doctor of Economic Sciences, Professor;

Gornostaeva Janna Viktorovna – Head of the Department of Management and Entrepreneurship, PhD in Economics, Professor, Don State Technical University.

Pagers:

Sh.N.Mirzayeva – Assistant of the Department of "Real Economics", SamISI;
J.R.Allanazarov – 1st year student of the Faculty of Economics, SamISI.

This collection of abstracts of the International Educational and Methodological Conference entitled "Modern Trends and Innovative Approaches to Organizing the Educational Process in the Context of Digital Transformation of Education" brings together the results of scientific research, methodological developments, and practical experiences of scholars, educators, researchers, doctoral students, and specialists from different countries.

The proceedings cover current issues related to the digital transformation of education, innovative pedagogical technologies, modernization of educational processes, development of e-learning and distance education, implementation of artificial intelligence, digital platforms, and modern information and communication technologies in educational activities. Particular attention is paid to the development of digital competencies among students and educators, modernization of educational content, application of interactive teaching methods, improvement of educational quality, and promotion of sustainable development in educational systems under conditions of global digitalization.

The volume includes theoretical and applied research in the fields of digital pedagogy, educational management, inclusive education, educational analytics, academic mobility, international cooperation, and emerging educational technologies. The contributions examine contemporary approaches to educational governance, digital learning environments, and innovation-driven educational infrastructure.

The materials presented in this collection reflect current trends in educational development and facilitate the exchange of advanced knowledge and best practices among the international academic and pedagogical community. The proceedings are intended for researchers, university faculty members, doctoral candidates, graduate students, education professionals, and all those interested in the digital transformation and innovative development of education.

Настоящий сборник тезисов Международной научно-методической конференции «Modern Trends and Innovative Approaches to Organizing the Educational Process in the Context of Digital Transformation of Education» объединяет результаты научных исследований, методических разработок и практического опыта ученых, преподавателей, исследователей, докторантов и специалистов в области образования из различных стран мира.

Материалы сборника посвящены актуальным вопросам цифровой трансформации образования, внедрения инновационных педагогических технологий, совершенствования организации образовательного процесса, развития электронного и дистанционного обучения, применения искусственного интеллекта, цифровых платформ и современных информационно-коммуникационных технологий в образовательной деятельности. Особое внимание уделено проблемам формирования цифровых компетенций обучающихся и педагогов, модернизации содержания образования, внедрению интерактивных методов обучения, повышению

качества образовательных услуг и обеспечению устойчивого развития образовательных систем в условиях глобальной цифровизации.

В сборнике представлены результаты фундаментальных и прикладных исследований по вопросам цифровой педагогики, образовательного менеджмента, инклюзивного образования, образовательной аналитики, академической мобильности, международного сотрудничества, а также перспективных направлений развития образовательных технологий. Рассматриваются современные подходы к управлению образовательными организациями, формированию цифровой образовательной среды и развитию инновационной инфраструктуры образовательных учреждений.

Представленные материалы отражают современные тенденции развития образования и способствуют обмену передовым опытом между научным и педагогическим сообществом. Сборник предназначен для ученых, преподавателей высших учебных заведений, докторантов, аспирантов, магистрантов, специалистов системы образования, а также всех исследователей, интересующихся вопросами цифровой трансформации и инновационного развития образования.

“Ta’limning raqamli transformatsiyasi sharoitida ta’lim jarayonini tashkil etishning zamonaviy tendensiyalari va innovatsion yondashuvlari” mavzusidagi Xalqaro ilmiy-uslubiy konferensiya tezislar to‘plami dunyoning turli mamlakatlaridan olimlar, professor-o‘qituvchilar, tadqiqotchilar, doktorantlar hamda ta’lim sohasi mutaxassislarining ilmiy tadqiqotlari, uslubiy ishlanmalari va amaliy tajribalarini o‘zida mujassamlashtirgan.

To‘plamda ta’limning raqamli transformatsiyasi, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, ta’lim jarayonini takomillashtirish, elektron va masofaviy ta’limni rivojlantirish, sun’iy intellekt, raqamli platformalar hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish masalalariga bag‘ishlangan ilmiy ishlar jamlangan. Shuningdek, ta’lim oluvchilar va pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, ta’lim mazmunini modernizatsiya qilish, interaktiv o‘qitish usullarini keng qo‘llash, ta’lim sifati va samaradorligini oshirish hamda ta’lim tizimining barqaror rivojlanishini ta’minlash masalalari keng yoritilgan.

Mazkur tezislar to‘plamida raqamli pedagogika, ta’lim menejmenti, inklyuziv ta’lim, ta’lim analitikasi, akademik mobillik, xalqaro hamkorlik va zamonaviy ta’lim texnologiyalariga oid fundamental hamda amaliy tadqiqotlar natijalari keltirilgan. Materiallar ta’lim muassasalarini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari, raqamli ta’lim muhitini shakllantirish va innovatsion infratuzilmani rivojlantirish masalalarini qamrab oladi.

To‘plam materiallari xalqaro ilmiy-pedagogik hamjamiyat o‘rtasida ilg‘or tajribalarni ommalashtirish va ilmiy hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Nashr olimlar, professor-o‘qituvchilar, doktorantlar, magistrantlar, ta’lim sohasi mutaxassislari hamda ta’limning raqamli transformatsiyasi va innovatsion rivojlanishi masalalari bilan qiziquvchi keng kitobxonlar ommasi uchun mo‘ljallangan.

ISBN: 978-9910-5219-8-0

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026-y.
© Publishing house “TURON NASHR”, 2026-y.

5. O‘zbekiston Respublikasi "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonuni (yangi tahriri). – Toshkent, 2020.

YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHNING AHAMIYATI VA O’ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISH STRATEGIYASI

Artikov Zokir Sayfiddinovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Real Iqtisodiyot” kafedra mudiri, PhD, prof.
Muallifning elektron manzili: *zokirartikov86@gmail.com*
ORCID: 0000-0002-5333-4376
Ergasheva Shaxzoda Bahrom qizi
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, Iqtisodiyot fakulteti talabasi,
Muallifning elektron manzili: ***shahzodaergasheva.0112@gmail.com***

Annotatsiya: Ushbu tezisda Shavkat Mirziyoyev rahbarligida O‘zbekistonda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonlarida ekologik omillarning ahamiyati va yashil iqtisodiyotga o‘tish siyosati tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot ekologik barqarorlikni ta’minlash, iqtisodiy samaradorlikni oshirish va yangi ish o‘rinlarini yaratish imkoniyatlarini birlashtiruvchi integratsiyalashgan rivojlanish modeli sifatida ko‘rib chiqiladi. Annotatsiyada quyosh va shamol energetikasi, suv resurslaridan samarali foydalanish, chiqindilarni boshqarish tizimi va ekologik transportning barqaror rivojlanishga qo‘shayotgan hissasi ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Yashil iqtisodiyot, ekologik barqarorlik, iqtisodiy modernizatsiya, qayta tiklanuvchi energiya, energiya samaradorligi, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni boshqarish, ekologik transport, barqaror rivojlanish, yashil ish o‘rinlari, iqlim o‘zgarishi.

Kirish. Hozirgi globallashuv sharoitida iqtisodiy o‘sishni ta’minlash bilan birga ekologik barqarorlikni saqlash masalasi jahon hamjamiyati oldida turgan eng dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Iqlim o‘zgarishi, tabiiy resurslarning kamayib borishi hamda atrof-muhit ifloslanishining kuchayishi an’anaviy iqtisodiy rivojlanish modelining samaradorligini pasaytirib, yangi — barqaror va ekologik yo‘naltirilgan yondashuvlarni talab etmoqda.

O‘zbekistonning 2030 yilgacha mo‘ljallangan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasini amalga oshirish jarayonida barqaror rivojlanishni ta’minlovchi iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillarni uyg‘unlashtirish murakkab va dolzarb vazifa hisoblanadi. Iqtisodiy va ekologik omillar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik atrof-muhitga ko‘rsatilayotgan salbiy ta’sirlarni baholash zaruratini yuzaga keltirib, yangi ilmiy yondashuv va konsepsiyalarning shakllanishiga turtki bermoqda.

Mamlakatimizda barqaror rivojlanishni “yashil iqtisodiyot” tamoyillari asosida ta’minlashda 2019 yil 4 oktyabrda tasdiqlangan “2019–2030 yillarda O‘zbekiston Respublikasini yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” muhim dasturiy

hujjat sifatida xizmat qilmoqda. Ushbu strategiyada iqtisodiyotning energiya samaradorligini oshirish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish kabi ustuvor yo‘nalishlar belgilanilgan. Belgilangan maqsadlarga erishishda texnologik modernizatsiya va samarali moliyaviy mexanizmlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Strategiyani amalga oshirish natijasida 2030 yilga borib yalpi ichki mahsulot birligiga to‘g‘ri keladigan issiqxona gazlari chiqindilarini 2010 yil darajasiga nisbatan 10 foizga qisqartirish rejalashtirilgan. Shu bilan birga, aholi va iqtisodiyot tarmoqlarini to‘liq zamonaviy, ishonchli hamda arzon elektr energiyasi bilan ta’minlash, ekologik toza yoqilg‘i va transport vositalaridan foydalanishni kengaytirish, shuningdek, elektr transport tizimini rivojlantirish ko‘zda tutilgan.

Shuningdek, 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida ham yashil iqtisodiyotga o‘tish, ekologik muammolarni hal etish va “yashil energiya” ulushini oshirish muhim vazifalar qatorida belgilangan. Bu esa mamlakatda barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlashda ekologik omillar tobora muhim ahamiyat kasb etayotganini ko‘rsatadi. Strategiyaning asosiy ustuvor yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

- Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatda quyosh va shamol energetikasi salohiyati yuqori bo‘lib, ushbu resurslardan keng foydalanish orqali an’anaviy yoqilg‘i turlariga bo‘lgan qaramlikni kamaytirish mumkin. Qayta tiklanuvchi energiya ulushining oshishi nafaqat ekologik, balki iqtisodiy samaradorlikni ham ta’minlaydi.
- Energiya samaradorligini oshirish strategiyaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Sanoat korxonalari, transport va uy-joy sektorida energiya tejovchi texnologiyalarni joriy etish orqali energiya sarfini sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Bu esa ishlab chiqarish tannarxini pasaytirib, milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshiradi.
- Suv resurslaridan oqilona foydalanish masalasi alohida e’tiborni talab etadi. Qishloq xo‘jaligida suv tejovchi texnologiyalar, jumladan tomchilatib sug‘orish tizimlarini joriy etish orqali suv tanqisligi muammosini yumshatish mumkin. Bu esa agrar sektor samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.
- Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish ham muhim yo‘nalish hisoblanadi. Chiqindilarni qayta ishlash infratuzilmasini rivojlantirish orqali ikkilamchi resurslardan foydalanish imkoniyatlari kengayadi va atrof-muhitga salbiy ta’sir kamayadi.
- Ekologik transport tizimini rivojlantirish orqali atmosfera havosining ifloslanishini kamaytirish mumkin. Elektr transport vositalarini joriy etish, jamoat transportini modernizatsiya qilish hamda yoqilg‘i samaradorligini oshirish bu boradagi muhim choralar hisoblanadi.

Adabiyotlar sharhi. “Atrof-muhit iqtisodiyoti” va “ekologiya iqtisodiyoti” yo‘nalishlarining rivojlanishi natijasida ilgari surilgan ilmiy tamoyillarning iqtisodiy siyosatga bosqichma-bosqich joriy etilishi “yashil iqtisodiyot” tushunchasining

shakllanishiga zamin yaratdi. Mazkur atama ilk bor 1989 yilda Buyuk Britaniya atrof-muhit iqtisodchilari tomonidan hukumat uchun tayyorlangan “Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish rejasi” nomli hisobotda qo‘llanilgan.

“Yashil iqtisodiyot” tushunchasiga nisbatan kengroq va mukammalroq ta’rif BMTning Atrof-muhitni muhofaza qilish dasturi (UNEP) tomonidan berilgan. Unga ko‘ra, yashil iqtisodiyot inson farovonligini va ijtimoiy tenglikni oshirish bilan birga, ekologik xavflar hamda tabiiy resurslar tanqisligini sezilarli darajada kamaytirishga xizmat qiladigan iqtisodiy tizim sifatida talqin etiladi.

Iqtisodiy fanlar doktori, professor M. Pardayevning ta’kidlashicha, yashil iqtisodiyot – bu shunday iqtisodiy tizimki, unda asosiy maqsad sayyora ekologik muvozanatini saqlab qolish bilan bir qatorda, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini barqaror rivojlantirishga erishishdan iborat.

Shu bilan birga, “yashil iqtisodiyot” tushunchasiga oid yagona, umum e’tirof etilgan yondashuvning mavjud emasligi ushbu konsepsiyaning hali ham shakllanish bosqichida ekanligini ko‘rsatadi. Mazkur tushuncha nafaqat umumiy iqtisodiy tizim sifatida, balki alohida iqtisodiyot tarmoqlari, nazariy qarashlar, tamoyillar hamda davlat siyosati doirasida ham keng qo‘llanilmoqda.

Tadqiqotlar metodogiyasi. Ushbu tadqiqotda yashil iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati va O‘zbekistonda ushbu jarayonni amalga oshirish strategiyalari o‘rganildi. Tadqiqotda CO_2 chiqindilari, qayta tiklanuvchi energiya ulushi, energiya samaradorligi hamda energetika tarkibidagi o‘zgarishlar asosida yashil iqtisodiyot holati tahlil qilindi.

Metodologik jihatdan statistik tahlil, taqqoslash, tizimli yondashuv va mantiqiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Statistik tahlil orqali asosiy ko‘rsatkichlarning yillar kesimidagi o‘zgarishi o‘rganildi, taqqoslash usuli yordamida esa O‘zbekiston ko‘rsatkichlari boshqa davlatlar bilan solishtirildi.

Tadqiqot ma’lumotlari davlat statistika materiallari, strategik hujjatlar va xalqaro hisobotlarga asoslandi. Tadqiqot obyekti O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni, predmeti esa uning amalga oshirish mexanizmlari va samaradorligini baholashdan iborat.

Tahlil va natijalar. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni so‘nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish hamda atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytirish borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Ko‘rsatkichlar	2015 yil	2020 yil	2024 yil
CO_2 chiqindilari (mln tonna)	120	110	95
Qayta tiklanuvchi energiya ulushi	5	8	15
Energiya samaradorligi (indeksi)	100	115	130

YaIM o‘sishi (%)	7,5	1,6	5,8

Ushbu jadval yashil iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyatini asoslab beradi. Undagi CO_2 chiqindilarining kamayishi, energiya samaradorligining oshishi va qayta tiklanuvchi energiya ulushining ortishi - bularning barchasi yashil iqtisodiyotning asosiy maqsadi bo‘lgan ekologik barqarorlik va resurslardan oqilona foydalanishni aks ettiradi.

Mamlakat	qayta tiklanuvchi energiya	CO_2 kamayish darajasi
Germaniya	40%	35%
Xitoy	30%	20%
O‘zbekiston	15%	10%

Ushbu jadvalda O‘zbekistonning yashil iqtisodiyot ko‘rsatkichlari boshqa davlatlar bilan taqqoslangan. Buning asosiy maqsadi mamlakatning xalqaro darajadagi o‘rnini aniqlash va uning rivojlanish darajasini baholashdan iborat. Jadvalda Germaniya rivojlangan davlat, Xitoy esa jadal rivojlanayotgan davlat sifatida tanlab olingan bo‘lib, ular bilan solishtirish orqali O‘zbekistondagi mavjud holat va imkoniyatlar ko‘rsatib beriladi.

Xulosa va takliflar. O‘tkazilgan tahlillar natijasida shuni aytish mumkinki, yashil iqtisodiyotga o‘tish bugungi global iqtisodiy rivojlanishning eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yo‘nalish nafaqat ekologik muammolarni yumshatishga, balki iqtisodiyotning uzoq muddatli barqarorligini ta’minlashga ham xizmat qiladi. Tadqiqot davomida O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilayotgani, xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish kengayib borayotgani va energiya samaradorligini oshirish bo‘yicha islohotlar olib borilayotgani aniqlandi.

Shu bilan birga, xalqaro tajribalar bilan taqqoslash natijalari mamlakatda ushbu sohada hali to‘liq foydalanilmagan imkoniyatlar mavjudligini ko‘rsatdi. Ayniqsa, quyosh va shamol energetikasi ulushini oshirish, sanoat korxonalarida energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish hamda ekologik siyosatni yanada takomillashtirish zarurligi aniqlanadi. Bu holat O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini jadallashtirishni talab etadi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflar ishlab chiqildi. Birinchidan, qayta tiklanuvchi energiya sohasiga xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlarini kengaytirish maqsadga muvofiq. Ikkinchidan, quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishini hududlar kesimida kengaytirish lozim. Uchinchidan, sanoat va qishloq xo‘jaligida energiya samaradorligini oshiruvchi innovatsion texnologiyalarni joriy etishni rag‘batlantirish zarur. Bundan tashqari, aholining ekologik madaniyatini oshirish, ta’lim tizimida “yashil iqtisodiyot”ga oid bilimlarni kuchaytirish ham muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish orqali ilg‘or tajribalarni mamlakatga tatbiq etish imkoniyatlarini oshirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jo'rayev T.T., Jumanov D "O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlanish imkoniyatlari va istiqbollari" nomli ilmiy maqola. Manba: "Jahonda barqaror iqtisodiy rivojlanish konsepsiyalarini amalga oshirish mexanizmi va dastaklari" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.-T.: "Universitet". 2018. 239 b. -20 b.
2. Vaxabov A.V., Xajibakiev SH.X, "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning nazariy va amaliy jihatlari. Ilmiy elektron jurnal. XXI asr: fan va ta'lim masalalari. 2017 y.

TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHI STRESSINI BOSHQARISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK USULLARI

Allanazarov Javohir Rustamjon O'g'li
O'zbekiston Respublikasi, Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
Iqtisodiyot fakulteti, 1-kurs talabasi
Muallifning elektron manzili: *Javohirallanazarov45@gmail.com*

Annotatsiya. Mazkur tezisda ta'lim jarayonida o'quvchi stressining kelib chiqish sabablari, ko'rinishlari va uni boshqarishning psixologik-pedagogik usullari tahlil qilingan. Stress omillari, ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri va profilaktika choralari o'rganilgan. Tadqiqot natijasida o'quvchi stressini boshqarishning amaliy modeli taklif etilgan.

Kalit so'zlar: o'quvchi stressi, psixologik salomatlik, stressni boshqarish, ta'lim muhiti, formativ baholash, ruhiy zo'riqish, pedagogik qo'llab-quvvatlash.

Аннотация. В данной статье анализируются причины, проявления и психолого-педагогические методы управления стрессом учащихся в образовательном процессе. Исследованы стрессовые факторы, их влияние на эффективность обучения и профилактические меры. По результатам исследования предложена практическая модель управления стрессом учащихся.

Ключевые слова: стресс учащихся, психологическое здоровье, управление стрессом, образовательная среда, формативное оценивание, психическое напряжение, педагогическая поддержка.

Annotation. This thesis analyzes the causes, manifestations, and psychological-pedagogical methods of managing student stress in the educational process. Stress factors, their impact on learning effectiveness, and preventive measures are examined. Based on the research findings, a practical model for managing student stress is proposed.

Keywords: student stress, psychological health, stress management, learning environment, formative assessment, mental tension, pedagogical support.

TABLE OF CONTENTS

Section 1		
Modern pedagogical technologies in teaching economic subjects		
M.E.Po‘latov, Z.S.Artikov	Sun’iy intellekt texnologiyalarining milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi o‘rni …….....	5
M.E.Po‘latov, Sh.N.Mirzayeva	Raqamli ta’lim muhitida o‘qituvchi kompetensiyalarini rivojlantirish …….	10
T.S.Sharipov, Z.S.Artikov	Ekologik muammolarning iqtisodiy rivojlanishga ta’siri ……	14
T.S.Sharipov, Sh.N.Mirzayeva	Sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim tizimidagi transformatsion ahamiyati: nazariya, amaliyot va istiqbol …….....…..	17
Ilyashova G.K., Temirkhankyzy A., Tursyntai M.	Artificial intelligence in transforming the educational process…….....…...	22
Г.М.Шадиева	Цифровая трансформация образования: современные тенденции и инновационные подходы к организации образовательного процесса …….....	26
G.R.Dauliyeva, D.E.Abdirova	The role of artificial intelligence in the educational process …….....	29
Г.М.Шадиева	Повышение эффективности образовательного процесса на основе data-driven управления в условиях цифровой трансформации ……	33
Б.З. Нурманова, Г.К. Андабаева	Проектирование оценочных материалов: разработка тестовых заданий на основе Learning outcomes ……...	37
Yessengaziyeva Saule	Academic Mobility of International Students in Kazakhstan as a Tool for Mutual Learning Between Civilizations and the Development of the “Green Silk Road” …….....……	41
Sapiyeva Assylay	The use of artificial intelligence in the education system: opportunities and prospects ……	60
S.K.Abilda, A.A.Abdruzak	The role of artificial intelligence in the educational process ……..….....	65
Саттарова З.И.	Проблемы подготовки кадров для сферы туризма в Самаркандской области ……...	69
Э.М.Баймырсаева	Международный опыт в создания развивающей образовательной среды и его применение в преподавании учётных дистиплин.....	74

Р.Ж.Курбанова	Modulli o‘qitish texnologiyasi – замон талабларидан бири…….....	78
Саттарова З.И.	Совершенствование образования специалистов в области туризма …….....	85
Р.Ж.Курбанова	“Savdo iqtisodiyoti” fanini o‘qitishda zamonaviy metodlardan foydalanish …….....	88
Ж.М.Курбонов	Zamonaviy ta’limda modul tizimining o‘rni …..	93
Р.Ж.Курбанова	Олий таълим муассасаларида махсус фанларни ўқитиш методикаси (Бизнесни тадқиқ этиш усуллари фанини мисолида) …….....	97
V.A.Fozilov	Modern pedagogical technologies as a factor in forming competencies in the service sector …….....	100
Ж.М.Курбонов	Физика фанини ўқитишда замонавий методлар ва технологиялар …….....…	104
Sh.N.Mirzayeva	The role of interactive teaching methods in teaching economics in developing students' economic thinking	107
Р.Ж.Курбанова	Иқтисодиёт фанларини ўқитиш методларини такомиллаштириш ……...…….	109
Sh.N.Mirzayeva	The role of the case study method in developing decision-making skills in economic education……..……...	112
Sh.N.Mirzayeva	Introducing a credit-module system in teaching economic subjects in higher education:problems and solutions…….....….	114
A.A.Latipov	Key organizational steps to drive green innovation adoption ……...	117
Н.Б.Рузиева	«Современные методы преподавания в системе высшего образования: От лекций к интерактивному обучению»……..……..	120
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Gamification-based learning in economics education: methodological opportunities and assessment	123
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Iqtisodiy fanlarni o’qitishda sun’iy intellekt asosidagi pedagogik texnologiyalardan foydalanish	126
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Interactive methods for developing students’ economic thinking in a digital learning environment	128
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Iqtisodiyot fanlarini o’qitishda adaptiv raqamli platformalardan foydalanish metodikasi ……..	130

Section 2		
Modern pedagogical technologies in teaching economic subjects		
V.A.Fozilov	Development of soft skills and hard skills in students of economics specialties …….	133
Z.S.Artikov	Pedagogik ta'limda raqamli transformatsiyani baholashning metodologik yondashuvlari ….....…	137
Н.Б.Рузиева	"Важные аспекты методики обучения дисциплин в вузах Узбекистана"….....	140
З.И.Абдуллаева	Развитие педагогики в Республике Узбекистан: современные тенденции, проблемы и перспективы …….……..	144
Z.S.Artikov	Ta'lim sifatini boshqarishda innovatsion metodologik yondashuvlar …….....	147
V.A.Fozilov	Advanced pedagogical technologies in the instruction of economic disciplines …….....	151
С.А.Махмудов	Использование новых методов управления в педагогике: сущность, направления и практическое значение ……..	155
Z.S.Artikov	Inklyuziv ta'limni amalga oshirishning metodologik asoslari va amaliy yondashuvlari ……..	158
З.И.Абдуллаева	Цифровизация и педагогика: трансформация образовательного процесса в условиях цифрового общества …….……..	161
V.A.Fozilov	Transformation of economic instruction through advanced teaching technologies ……...	164
С.А.Махмудов	Роль женщин в педагогике Узбекистана: исторический опыт, современное состояние и перспективы развития ……	167
Z.S.Artikov	Stem ta'limini rivojlantirishning metodologik yondashuvlari va pedagogik imkoniyatlari ……..	170
З.И.Абдуллаева	Термин "педагогика": сущность, содержание и научная интерпретация …….……..	173
V.A.Fozilov	Innovative approaches to organizing economic courses in a credit-module system ……	176
Z.S.Artikov	Pedagog kadrlarni uzluksiz kasbiy rivojlantirishning metodologik yondashuvlari …….……..	181
Sh.N.Mirzayeva	Innovative interactive technologies in the modernization of economic education	184
М.Э.Эрдонов	Методическая модель интеграции междисциплинарного обучения, деловых игр и	187

	компетентностной оценки в подготовке кадров для сервисной экономики ……	
Sh.N.Mirzayeva	Effectiveness of case study methods in forming students' practical economic competences ……...	190
Sh.N.Mirzayeva	Credit-module system as a mechanism for improving the quality of economic education……..	193
A.A.Latipov	Strategic opportunities for modernizing the enterprise management system based on the principles of the green economy ……..	196
Sh.Sh. Mirzaxadjayeva	Learning analytics as a tool for personalizing economic education in higher education …….	199
Sh.Sh. Mirzaxadjayeva	Iqtisodiy ta'limda virtual seminarlar orqali mustaqil ta'limni faollashtirish ……...……	201
Sh.Sh. Mirzaxadjayeva	Raqamli transformatsiya sharoitida pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish	203
Sh.Sh. Mirzaxadjayeva	Innovative approaches to quality management in higher education under digital transformation …...	205
Section 3		
Formation of practical skills in teaching economic subjects		
Z.S.Artikov	Pedagogik ta'limda o'qituvchi kompetentligini rivojlantirishning zamonaviy usullari ……..	207
З.И.Абдуллаева	Инновации в педагогике Узбекистана: современные тенденции и направления развития.....	210
A.A.Shermatov	Raqamli iqtisodiyot va yashil transformatsiya integratsiyasi: barqaror rivojlanishning zamonaviy modeli……...	212
М.Э.Эрдонов	Критерии формирования профессиональных компетенций обучающихся по направлениям туризма, логистики и торговли ……	216
Z.S.Artikov	Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llashning pedagogik samaradorligi …….	220
С.А.Махмудов	Педагогика в разных отраслях и сферах: многообразие направлений и их значение …….	222
З.И.Абдуллаева	Нормативно-правовая база педагогики (образования) в Республике Узбекистан …….....	225
Z.S.Artikov	Inkluziv ta'lim muhitini yaratishda pedagogik yondashuvlar va metodlar ……	228
С.А.Махмудов	Новшества в педагогике: современные подходы и тенденции развития образования	231

Sh.N.Mirzayeva	Students in collaboration with universities and enterprises developing practical skills …….	234
Sh.N.Mirzayeva	Towards preparation of startup projects in economic education methodological approaches…….....	237
Sh.N.Mirzayeva	Students' analytical and Building critical thinking skills …….	240
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Universitet va korxona hamkorligi asosida iqtisodchi talabalar amaliy ko'nikmalarini shakllantirish ……..	242
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Case-study and startup project methods in developing practical economic competencies …….	244
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Iqtisodiyot fanlarida loyiha asosida o'qitish orqali amaliy ko'nikmalarni shakllantirish ……	246
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Developing financial decision-making skills through practice-oriented economic tasks …….....	248
Section 4		
Methodological foundations of teaching the service sector and service management		
A.A. Shermatov, A.A.Hamitov	Integration of the digital economy and green transformation: a modern model of sustainable development……..	250
M.A.Dusmatova, J.I. Musinjonova	The role of internet of things (iot) technologies in teaching modern logistics and supply chain management ……...……	253
Z.S.Artikov	Masofaviy ta'lim sifatini baholashning kompleks tizimi: nazariya va amaliyot …….	256
М.Э.Эрдонов	Интегрированный подход в преподавании дисциплин туризма, логистики и торговли как фактор подготовки специалистов сервисной экономики ……...	258
A.A. Shermatov, A.A.Hamitov	Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda ekologik barqarorlik va yashil iqtisodiyotning o'rni.	262
М.Э.Эрдонов	Использование имитационного моделирования и деловых игр в профессиональной подготовке будущих специалистов туризма, логистики и торговли ……..	266
B.O.Dusmatov	Improving the methodology of managing trade and service sectors in the context of the digital economy.	270
M.A.Dusmatova	Using artificial intelligence (ai) and chatbots as communication simulators in teaching the service sector ……	273

M.E.Erdonov	Turizm, logistika va savdo fanlarini integratsiyalashgan asosda o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuvning metodik ahamiyati	277
B.O.Dusmatov	Cooperation with manufacturing enterprises: experience in organizing practical classes directly on-site …….....…..	280
M.A.Dusmatova	Effective methods for organizing independent education of students in the credit-module system (on the example of economics) …….....…	283
M.E.Erdonov	Servis menejmenti ta’limida turizm, logistika va savdo integratsiyasi asosida amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish metodikasi ……..…….	286
M.A.Dusmatova	Cloud-based educational environments: organizing virtual labs for economic and service management students ……	289
A.A. Shermatov, A.A. Hamitov	Yashil iqtisodiyotning innovatsion, investitsion va institutsional mexanizmlarini rivojlantirish……..	291
M.E.Erdonov	Iqtisodiy fanlarni o‘qitishda interaktiv metodlar va keys-stadi usulining pedagogik imkoniyatlari……...	296
Sh.N.Mirzayeva	Integrated approach to teaching tourism, logistics and trade in the service sector…….....…..	299
Sh.N.Mirzayeva	The role of simulation and business games in developing management competences in service education……...	302
Sh.N.Mirzayeva	Criteria and indicators for assessing professional competencies in service sector education ...…….	304
Sh.N.Mirzayeva, Fayziyev Izzatillo	Asean davlatlarining iqtisodiy integratsiya tajribasi	306
Sh.N.Mirzayeva, Fayziyev Izzatillo	Mdh mamlakatlarida iqtisodiy integratsiya jarayonlari	310
Sh.N.Mirzayeva, M.M.Mamatqulov	Integratsiyada transmilliy korporatsiyalar va global iqtisodiyotdagi roli ……..	314
Sh.N.Mirzayeva, M.Sh.Marxaboyeva	Globalizatsiya sharoitida milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligi ……...……...	317
Sh.N.Mirzayeva, D.M.Rahmonova	Rivojlanayotgan mamlakatlarning global iqtisodiyotga integratsiyasi ……...…….	321
Mengnarov Temur	Raqamli iqtisodiyot va globalizatsiyaning o‘zaro bog‘liqligi ……...……	325
Sh.N.Mirzayeva, I.I.Abdullayev	Iqtisodiy integratsiyaning shakllari va ularning o‘ziga xos xususiyatlari ……	328

Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Servis menejmenti ta'limida simulyatsiya va biznes-o'yinlardan foydalanishning metodik ahamiyati ….	335
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Integrated teaching of tourism, logistics and trade disciplines in service management education ……..	337
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Servis menejmenti fanlarini o'qitishda mijoz tajribasini modellashtirish usuli ……...	339
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Teaching service quality management through digital customer journey mapping …….....……	341
Section 5		
Methodological foundations of teaching the service sector and service management		
O.M.Pardayev	O'zbekistonda yashil investitsiyalarni rivojlantirish mexanizmlari……...	343
A.A.Shermatov	The role of environmental sustainability and the green economy in the socio-economic development of regions…….....……..	347
M.E.Erdonov	Dual ta'lim va amaliyotga yo'naltirilgan yondashuv asosida iqtisodiy fanlarni o'qitishni takomillashtirish	351
Z.S.Artikov, J.R.Allanazarov	Raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy o'sishga ta'siri: jahon tajribasi va o'zbekiston konteksti ……	354
Z.S.Artikov, Sh.B.Ergasheva	Yashil iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati va O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi	358
Z.S.Artikov, J.R.Allanazarov	Yashil iqtisodiyot va barqaror iqtisodiy rivojlanish: jahon tajribasi va o'zbekiston uchun istiqbollar ….....	361
Z.S.Artikov, Sh.B.Ergasheva	O'zbekiston respublikasining eksport salohiyatini oshirishning asosiy yo'nalishlar …..……	364
M.E.Erdonov	Kredit-modul tizimida iqtisodiy fanlarni tashkil etishning didaktik va pedagogik asoslari ……..	366
Z.S.Artikov, J.R.Allanazarov	Interaktiv metodlardan foydalanishning pedagogik ahamiyati ……..……..	369
Z.S.Artikov, Sh.B.Ergasheva	Sun'iy intellektning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri	371
J.R.Allanazarov	O'quvchilarda o'quv motivatsiyasini shakllantirish: nazariy va amaliy yondashuvlar ……...	374
Z.S.Artikov, Sh.B.Ergasheva	Yashil iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati va o'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi	377
J.R.Allanazarov	Ta'lim jarayonida o'quvchi stressini boshqarishning psixologik-pedagogik usullari ……..	381

Z.S.Artikov, Sh.B.Ergasheva	Iqtisodiy bilimlar asoslarini o‘qitish metodikasida zamonaviy yondashuvlar ……..	384
J.R.Allanazarov	Erta yoshdan hissiy intellektni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati va usullari ……...	390
Z.S.Artikov, Sh.B.Ergasheva	Maktab o‘quvchilarining iqtisodiy bilimlarni qabul qilish jarayonining psixologik-pedagogik xususiyatlari …….	393
J.R.Allanazarov	O‘quvchilarda o‘z-o‘zini boshqarish ko‘nikmasini rivojlantirishning pedagogik usullari ……...	399
Sh.N.Mirzayeva	Modern integrated approaches to teaching sciences in the service sector…….....……..	402
J.R.Allanazarov	Ijobiy psixologiya tamoyillarini ta’lim jarayoniga tatbiq etishning metodologik asoslari ……...	404
Sh.N.Mirzayeva	Use of business simulation technologies in personnel training in service management ….....	407
Sh.N.Mirzayeva	Formation of professional competences in service education: methodological aspects and assessment criteria…….	410
N.A.Usmanova	Menejmentda raqamli transformatsiya: zamonaviy yondashuvlar va samaradorlik	412
Z.I.Sattarova	Turizmda raqamli transformatsiya: o'zbekiston xizmat ko'rsatish bozorida innovatsiyalarni tatbiq etish …….....	415
N.A.Usmanova	Inson resurslarini boshqarishda innovatsion yondashuvlar va xodimlar motivatsiyasi.....	417
R.J.Qurbonova	Startap loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlari va venchur kapitalini boshqarish ……..	419
Z.I.Sattarova	O'zbekistonda ekologik turizm: hududiy rivojlanish imkoniyatlari va xizmat ko'rsatish infratuzilmasi ….	421
N.A.Usmanova	Strategik menejment va tashkiliy o'zgarishlarni boshqarish: zamonaviy muammolar va yechimlar	424
R.J.Qurbonova	Startap loyihalarda jamoa shakllantirish va korporativ madaniyatni boshqarish ….....	426
Z.I.Sattarova	Turizm xizmatlari sifatini boshqarish: o'zbekistonda servis menejmentini takomillashtirish metodologiyasi	428
A.P.Xazratov	O'zbekistonda mobil aloqa bozori: raqobat muhiti va raqamli rivojlanish tendentsiyalari	431
J.N.Abiyev	Raqamli menejment sharoitida tashkiliy boshqaruvning samaradorligini oshirish ……	433

A.P.Xazratov	O'zbekistonda keng polosali internet xizmatlari: qamrov dinamikasi va raqamli tengsizlikni bartaraf etish ……..	436
J.N.Abiyev	Korxonalarda moliyaviy menejmentni takomillashtirish: raqamli vositalar va boshqaruv yondashuvlari ……...……	439
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Yashil servis konsepsiyasi asosida xizmat ko'rsatish fanlarini o'qitishni takomillashtirish ……	441
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Competency-based training for sustainable service management in the digital economy ……..……	443
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Yashil iqtisodiyot tamoyillarini iqtisodiy fanlarni o'qitish jarayoniga integratsiyalash ……..	445
Sh.Sh.Mirzaxadjayeva	Integrating green economy and digital transformation into economic education ….....	447
Махмудов С.А.	Совершенствование педагогики в Республике Узбекистан: направления, механизмы и перспективы развития	449
Sh.N.Mirzayeva	Xizmat menejmenti mutaxassislarini kompetensiyaviy yondashuv asosida tayyorlashning metodologik va amaliy jihatlari.....	451
D.S.Musinov	Xizmat menejmenti ta'limida kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishning zamonaviy metodlari.....	454
Sh.N.Mirzayeva	Xizmat menejmentini o'qitishda ta'lim va biznes hamkorligining metodologik asoslari……..	456

1-INTERNATIONAL EDUCATIONAL-METHODICAL CONFERENCE ON THE TOPIC "MODERN TRENDS AND INNOVATIVE APPROACHES TO ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION"
Conference package

March 27
Samarkand – 2026.

ISBN: 978-9910-5219-8-0

4174

«TURON NASHR» nashriyoti
100129. O‘zbekiston Respublikasi
Samarqand viloyati, Samarqand shahri,
Xo‘ja Ahror Valiy ko‘chasi, 37-uy.
Tasdiqnoma: № 4174 (22.09.2020-y.)

LICENSE № 025316.
REESTR № X-119112.

Address of the Organizing Committee: Uzbekistan, Samarkand, Amir Temur Street, 9, Samarkand Institute of Economics and Service, Department of Real Economy (Activities Hall).

«NAVRO‘Z POLIGRAF» MCHJ matbaa

bo‘limida chop etildi.

Tasdiqnoma: 374736 29.08.2024-yil.

Samarqand shahri, X.Abdullayev ko‘chasi, 63-uy.